

АНОТАЦІЇ

Ольга Сухомлинська

Психотехніка – втрачений напрям радянської педагогічної науки і практики

У статті розкрито феномен радянської психотехніки 1920–1930-х років; показано її бурхливий розвиток як складової комплексних науково-технічних дисциплін; визначено, що її теоретичним обґрунтуванням була функціональна психологія (рефлексологія), а головним інструментом – тестологія. Доведено, що провідною рисою радянської психотехніки стало дослідження питань розвитку професійно важливих якостей людини як вирішальних для правильної організації різних видів і типів праці. Автор розглядає ці процеси крізь призму завдань педагогічної науки і водночас головних завдань психотехніки – профорієнтації та профвідбору в освітніх закладах; показує причини і сам процес заборони психотехніки, а також висвітлює актуальність порушеної проблематики.

Ключові слова: психотехніка, педологія, комплексні наукові дисципліни, тестологія, тести, трудова діяльність, відбір, профорієнтація, профвідбір, природні методи, профконсультаційне бюро, професіографія, ліквідація науки.

В статье раскрыт феномен советской психотехники 1920–1930-х годов, показано ее бурное развитие как составляющей комплексных научно-технических дисциплин; определено, что ее теоретическим обоснованием являлась функциональная психология (рефлексология), а главным инструментом – тестология. Доказано, что главной особенностью советской психотехники стало исследование вопросов развития профессионально важных качеств человека как определяющих для правильной организации разных видов и типов труда. Автор рассматривает данные процессы сквозь призму задач развития педагогической науки и в то же время задач психотехники – профориентации и профотбора в образовательных учреждениях; показывает причины и сам процесс запрещения психотехники, а также актуализирует поднятую проблематику.

Ключевые слова: психотехника, педология, комплексные научные дисциплины, тестология, тесты, трудовая деятельность, отбор, профориентация, профотбор, натуральные методы, профконсультативное бюро, профессиография, ликвидация науки.

The phenomena of Soviet psycho-technique during 1920–1930 years is described, its fast development as a part of complex scientific and technical disciplines is shown, it is noted that functional psychology (reflexology) became its theoretical basis and its main instrument is testology. It is proved that the main feature of Soviet psycho-technique became the investigation of the questions of the development of professionally important features of a person as a distinctive one for the adequate founding of different kinds and types of work. This process are researched by the author through prism of Pedagogical Science development, and main psycho-technique tasks – professional orientation and selection in the educational establishments. The author illustrates the reasons and process of psycho-technique prohibition and shows the actuality of the risen problem.

Key words: psycho-technique, pedagogy, complex scientific disciplines, tautology, tests, labor, activity, selection, professional orientation and selection, natural methods, professional-consulting bureau, professionographics, science liquidation.

Наталія Побірченко

Етнографія дитинства як предмет наукової рефлексії 20-х років

У статті здійснено аналіз наукових праць, присвячених дослідженню проблеми етнографії дитинства. Автором висвітлено проблематику етнографічних досліджень як предмету наукової рефлексії у працях соціологів, демографів, психологів, педагогів, лінгвістів, антропологів, філософів, істориків та ін. 20-х років ХХ ст. Особливу увагу зосереджено на науковому аналізі етнографії дитинства в діяльності українських Громад – напівлегальних осередків інтелігенції, студентів, учнівської молоді, які впродовж півстоліття (1860–1907) на демократично-патріотичних засадах здійснювали науково-просвітницьку педагогічну й освітянську роботу на користь України та її народу.

Ключові слова: етнографія дитинства, українські Громади, наукова рефлексія.

В статье осуществлен анализ научных трудов, посвященных исследованию проблемы этнографии детства. Автором отражена проблематика этнографических исследований как предмета научной рефлексии в трудах социологов, демографов, психологов, педагогов, лингвистов, антропологов, философов, историков и др. 20-х годов ХХ в. Особенное внимание сосредоточено на научном анализе этнографии детства у деятельности украинских обществ – полуполюгальных ячеек интеллигенции, студентов, ученической молодежи, которые на протяжении половины века (1860–1907) на демократически патриотических принципах осуществляли научно-просветительскую педагогическую и просветительскую работу в интересах Украины и ее народа.

Ключевые слова: этнография детства, украинские Общества, научная рефлексия.

The author highlights the problems of ethnographic research as an academic reflection in the writings of sociologists, demographers, psychologists, educators, linguists, anthropologists, philosophers, historians and others in 20-ies of the XX century. The main attention is focused on scientific analysis of ethnography childhood in the activity of Ukrainian community – semi-cells intellectuals, students, youth who for half a century on democratic and patriotic principles carried out research, educational and academic teaching job in favour of Ukraine and its people.

Key words: ethnography childhood, Ukrainian community, academic reflection.

Анна Троцько, Людмила Штефан

Зв'язок соціальної педагогіки з іншими науками про людину (20-ті рр. ХХ століття)

У статті визначається місце соціально-педагогічної науки в системі наук про людину в 20-ті рр. ХХ століття. Зокрема, аналізується зв'язок соціальної педагогіки як науки з філософією, соціальною філософією, соціальною, віковою та загальною психологією, гештальт-психологією, психотехнікою, педологією, соціологією, біологією, соціальною медициною, правознавством та економічними науками.

Ключові слова: соціальна педагогіка, наука, антропологія.

В статье определяется место социально-педагогической науки в системе наук о человеке в 20-е гг. ХХ столетия. В частности, анализируется связь социальной педагогики как науки с философией, социальной философией, социальной, возрастной и общей психологией, гештальт-психологией, психотехникой, педологией, социологией, биологией, социальной медициной, правоведением и экономическими науками.

Ключевые слова: социальная педагогика, наука, антропология.

The article defines the place of social science in the system of the human sciences in the 20-ies of the twentieth century. In particular, it examines the connection of social pedagogy as a science with philosophy, social philosophy, social and general psychology, geshtalt-psychology, psychotechnique, pedology, sociology, biology, social medicine, law and economics.

Key words: social pedagogy, science, anthropology.

Світлана Кузьміна

Рятування у катастрофі: педагогічна діяльність київських філософів-академістів у 1920-х роках

У статті показано роль, яку відіграла київська академічна філософія ХІХ – початку ХХ ст. в цілому та окремі її представники у розвитку педагогічних наук, теорії та практики вітчизняної освіти 1920-х років.

Ключові слова: історія вищої школи, педагогічна освіта.

В статье показана роль киевской академической философии ХІХ – начала ХХ вв. в целом и отдельных ее представителей в развитии педагогических наук, теории и практики отечественного образования 1920-х годах.

Ключевые слова: история высшей школы, педагогическое образование.

The paper shows the role of Kiev academic philosophy ХІХ – beginning ХХ century in total and its certain representatives in the development of educational sciences, theory and the practice of Ukrainian education in 1920-ies.

Key words: the history of higher school, pedagogical education.

Оксана Петренко

Вплив педології на становлення гендерного підходу до освіти й виховання школярів в Україні (20-ті рр. ХХ ст.)

У статті аналізується вплив педології на становлення гендерного підходу до освіти й виховання школярів в Україні у 20-х рр. ХХ ст., зокрема ідеї та погляди українських педологів щодо проблеми відповідно до основних напрямів педології (психоаналітичний, біогенетичний, соціо-генетичний, культурно-антропоцентричний).

Ключові слова: педологія, психотехніка, рефлексологія, гендерний підхід, освіта, виховання, статеве виховання, статева просвіта.

В статье анализируется влияние педологии на становление гендерного подхода к образованию и воспитанию школьников в Украине в 20-х гг. ХХ ст., в частности, идеи и взгляды украинских педологов относительно проблемы согласно основным направлениям педологии (психоаналитический, био-генетический, социогенетический, культурно-антропоцентрический).

Ключевые слова: педология, психотехника, рефлексология, гендерный подход, образование, воспитание, половое воспитание, половое просвещение.

The article analyses the influence of pedology and forming the gender mainstreaming in school education and upbringing in Ukraine in the 1920s of the twentieth century, in particular the ideas and convictions of the Ukrainian pedologists as to basic tendencies and directions in pedology (psychoanalytic, bioenergetic, sociogenetic, cultural-anthropocentric).

Key words: *pedology, psychotechnics, reflexology, gender mainstreaming, education, sex education.*

Тетяна Завгородня, Інна Стражнікова

Дослідження персоналій Західної України 1920-х років та їх внесок у розвиток української педагогіки

У статті висвітлено доробок сучасних науковців з вивчення біографій та вибраних творів українських педагогів Східної Галичини 1920-х років, більшість з яких маловідомі широкому загалу. Виокремлено педагогічні ідеї представлених персоналій у галузі дидактики, теорії та практики національного виховання для подальшого творчого використання у навчально-виховному процесі закладів освіти.

Ключові слова: *дослідження, науковці, персоналії, Західна Україна, теорія та практика освіти, виховання.*

В статье раскрыты достижения современных ученых, которые изучают биографии, избранные произведения украинских педагогов Восточной Галиции 1920-х годов, большинство из которых малоизвестны широкому окружению. Выделены педагогические идеи представленных персоналий в области дидактики, теории и практики национального воспитания для дальнейшего творческого использования в учебно-воспитательном процессе учреждений образования.

Ключевые слова: *исследование, ученые, персоналии, Западная Украина, теория и практика образования, воспитание.*

The work of the modern scientists from studying the biographies and chosen works of the Ukrainian teachers of East Galychyna 1920-y years, majority from which little-known to wide public, are reflected in the article. The pedagogical ideas of the presented personalias are distinguished in industry of didactics, theory and practice of the national education for the further creative using in educational-educator process of the establishments of education.

Key words: *research, scientists, personalias, Western Ukraine, theory and practice of education, education.*

Тетяна Кочубей, Ольга Штик

Реформаторський рух в педагогіці Німеччини кінця ХІХ – початку ХХ століття

У статті висвітлено розвиток основних напрямів реформаторської педагогіки в Німеччині кінця ХІХ – початку ХХ століття. Автором розглянуто основні завдання реформаторської педагогіки та педагогічні концепції педагогів-реформаторів цього періоду.

Ключові слова: *Петер Петерсен, реформаторський рух, «нова школа».*

В статье отражено развитие основных направлений реформаторской педагогики в Германии конца ХІХ – начале ХХ века. Автором рассмотрены основные задания реформаторской педагогики и педагогические концепции педагогов-реформаторов этого периода.

Ключевые слова: *Петер Петерсен, реформаторское движение, «новая школа».*

The article represents the developing of basic directions of reformativ pedagogics in Germany of the end of ХІХ – beginning of the ХХ century. An author considered the basic tasks of reformativ pedagogics and pedagogical conceptions of teachers-reformers of this period.

Key words: *Peter Petersen, reformativ moving, «new school».*

Володимир Кузь

Софія Русова: сторінки життя і творчості у контексті сьогодення

У статті подано сторінки життя і творчості Софії Русової у контексті сьогодення. Висвітлено постать Софії Русової як багатогранного вченого, енциклопедиста, письменника, історика, мистецтвознавця, етнографа, громадського діяча, організатора просвіти, однієї з найвидатніших засновників жіночого руху в Україні, члена Центральної Ради, визначного педагога та психолога, автора концепції національної освіти, дошкільного виховання, нової школи, монографій з педагогіки та психології, програм, підручників.

Ключові слова: *національне виховання, концепція національного виховання, нова школа, дошкільне виховання.*

В статті подані сторінки життя і творчості Софії Русової в контексті нинішнього. Отражена фігура Софії Русової як багатогранного ученого, енциклопедиста, письменника, історика, мистецтвозведа, етнографа, громадського діяча, організатора просвітництва, одного з найвидатніших основоположників жіночого руху в Україні, члена Центрального Ради, видатного педагога і психолога, автора концепції національного освіти, дошкільного виховання, нової школи, монографій, по педагогіці і психології, програм, підручників.

Ключові слова: національне виховання, концепція національного виховання, нова школа, дошкільне виховання.

The article contains pages of life and creativity Rusova in the context of today. The author highlighted the figure Rusova as multifaceted scientist, scholar, writer, historian, art critic, anthropologist, social activist, organizer of education, one of the most prominent founders of the women's movement in Ukraine, member of the Central Council, a prominent educator and psychologist, author of the concept of national education, preschool education, new school books on pedagogy and psychology programs textbooks.

Key words: national education, the concept of national education, new school, pre-school education.

Михаил Богуславский

Педагогическое мировоззрение А. И. Герцена: к 200-летию со дня рождения

Статтю присвячено творчій спадщині письменника, мислителя, полеміста Олександра Івановича Герцена. Відмічений його значний внесок в світову науку і культуру, а саме вітчизняну педагогіку, філософію, політологію, культурологію і літературу. Зроблено аналіз його педагогічного світогляду, що сильно вплинув на розвиток прогресивної педагогічної думки.

Ключові слова: педагогічний світогляд, А. І. Герцен, періоди, творча спадщина.

Статья посвящена творческому наследию писателя, мыслителя, полемиста Александра Ивановича Герцена. Отмечен его значительный вклад в мировую науку и культуру, а именно отечественную педагогику, философию, политологию, культурологию и литературу. Сделан анализ его педагогического мировоззрения, оказавшее сильное влияние на развитие прогрессивной педагогической мысли.

Ключевые слова: педагогическое мировоззрение, А. И. Герцен, периоды, творческое наследие.

The article is devoted to the creative heritage of writer, thinker, polemist Oleksandr Ivanovych Gertsen. His significant contribution into the world science and culture namely Ukrainian pedagogy, philosophy, polytology, culturology and literature is marked. I. Gertsen's pedagogical ideology was analyzed which greatly influence the development of progressive educational opinion.

Key words: pedagogical ideology, O. I. Gertsen, periods, creative heritage.

Надія Калініченко

Василь Харцієв: підготовка педагогічних кадрів

У статті розглянуто освітні процеси в Україні, вирішення проблеми підготовки педагогічних кадрів, зокрема на Єлисаветградщині, у 20-х роках ХХ ст. через призму діяльності талановитого просвітителя, вченого, педагога і організатора шкільної справи Василя Івановича Харцієва.

Ключові слова: освітні процеси, педагогічні кадри, Україна, 20-і роки ХХ ст., Харцієв В. І.

В статті рассмотрены образовательные процессы в Украине, решение проблемы подготовки педагогических кадров, в частности на Елисаветградщини, в 20-х годах ХХ ст. через призму деятельности талантливого просветителя, ученого, педагога и организатора школьного дела Василия Ивановича Харциева.

Ключевые слова: образовательные процессы, педагогические кадры, Украина, 20-е годы ХХ в., Харциев В. И.

The article considers the educational processes in Ukraine, the problem of training teachers, particularly in Yelysavethradschyni in 20-ies of XX century. through the lens of a talented educator, scholar, teacher and organizer of school affairs Vasyl Ivanovych Hartsiiyeva.

Key words: educational processes, teaching staff, Ukraine, 20 years of XX century., Hartsiiyev V. I.

Іван Зайченко

Про деякі проблеми освіти в Україні в період 1920-х рр. в оцінці Г. Г. Ващенко (1878–1967)

Аналізуються погляди Г. Ващенко на деякі проблеми освіти в Україні у 1920-х рр., а саме: стан освіти і духовної культури, антиукраїнський характер освіти й виховання в школах та ін. Зазначено, що не вся молодь того часу була неосвіченою й аморальною, частина радянської молоді, особливо студентської, розуміла безглуздя більшовицьких експериментів у галузі шкільного навчання й ретельно працювала над самоосвітою. Підкреслено, що молодь, яка в глибині душі не співчувала більшовикам і навіть ненавиділа їх, зберігала високу мораль і навіть морально загартувалася, живучи в тяжких умовах більшовицького панування.

Ключові слова: Г. Ващенко, Україна, освіта, 1920-ті роки.

Анализируются взгляды Г. Ващенко на некоторые проблемы образования в Украине в 1920-х гг., а именно: состояние образования и духовной культуры, антиукраинский характер образования и воспитания в школах и др. Отмечено, что не вся молодежь того времени была необразованной и аморальной, часть советской молодежи, особенно студенческой, понимала бессмыслицу большевистских экспериментов в отрасли школьного обучения и тщательно работала над самообразованием. Подчеркнуто, что молодежь, которая в глубине души не сочувствовала большевикам и даже ненавидела их, хранила высокую мораль и даже морально закалялась, живя в тяжелых условиях большевистского господства.

Ключевые слова: Г. Ващенко, Украина, образование, 1920-е гг.

H. Vashchenko's views on education in Ukraine in 1920-th are analysed, namely the state of education and spiritual culture, anti-Ukrainian nature of education and training in schools and others. It is noted that not all the young people of that time were ignorant and immoral, part of Soviet youth, especially students, understand the folly of the Bolshevik experiment in school and worked hard at self-education. It is emphasized that young people who at heart sympathized with the Bolsheviks did not even hate them maintained high morale and even morally harden, living in difficult conditions Bolshevik rule/

Key words: H. Vashchenko, Ukraine, education, 1920-th.

Валентина Федяєва

Проблеми сім'ї, жінки, дитинства, сімейного виховання в працях політичного діяча раннього радянського періоду (1917–1941) О. Колонтай (1872–1952)

В основу статті покладено політико-ідеологічну складову в науці про сімейне виховання. Автор зачіпає проблеми руйнації сім'ї, спрямування державної політики на відмову від сімейного виховання в Україні на початку 20-х рр.; висвітлює концепцію вирішення цих питань з позиції політичної діячки О. М. Колонтай.

Ключові слова: сім'я, державна політика, сімейне виховання, шлюб, революційний рух.

В основу статті положено політико-ідеологічну складову в науці про сімейне виховання. Автор затрагивает проблемы разрушения семьи, государственной политики отказа от семейного воспитания в Украине в начале 20-х гг.; освещает концепцию решения этих вопросов с позиции политической деятельницы А. Н. Колонтай.

Ключевые слова: семья, государственная политика, семейное воспитание, брак, революционное движение.

The article is based on the politico-ideological component of family education in the science. The author touches upon the problem of the destruction of the family, the directions of the state policy of the denial of family education in Ukraine in the beginning of the 20-ies.; analyzes the concept of solution of these issues from the viewpoint of the political figure of O. M. Kollontai.

Key words: family, public policy, family education, marriage, the revolutionary movement.

Інна Шоробура, Аліна Качур

Видатні постаті української лінгводидактики початкової школи 1920-х років

На підставі теоретичних досліджень віднайдено матеріали щодо лінгводидактики початкової школи 1917–1920 рр. Зафіксовано імена науковців-практиків, які своєю діяльністю вплинули на розвиток методики навчання української мови у початковій школі, висвітлено пріоритетні напрямки їх педагогічної діяльності. Визначено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: лінгводидактика початкової школи, методика навчання української мови, фахівці з методики та дидактики 1920-х років.

На основании теоретических исследований найдены материалы по лингводидактике начальной школы 1917–1920 гг. Зафиксировано имена ученых-практиков, которые своей деятельностью оказали влияние на развитие методики обучения украинскому языку в начальной школе, отражены приоритетные направления их педагогической деятельности. Определены перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: лингводидактика начальной школы, методика обучения украинскому языку, специалисты по методике и дидактике 1920-х годов.

Based on the theoretical studies it was found the materials of linguodidactics of primary school in 1917–1920years. The names of scholars and practitioners are recorded whose activities have influenced the development of methods of teaching the Ukrainian language in primary school; the priorities of their teaching are reflected. The prospects for further research are defined.

Key words: linguodidactics of primary school, methods of teaching the Ukrainian language, experts in methodology and didactics of the 1920's.

Людмила Бондар

Науково-педагогічна спадщина С. Х. Чавдарова (до 120-річчя від дня народження)

Стаття присвячена науково-педагогічній спадщині ученого, педагога, дидакта, методиста початкової і середньої освіти, професору Саві Христофоровичу Чавдарову, ім'я якого широко відоме не лише на Україні, а й за її межами. Зазначено, що С. Х. Чавдаров був одним з фундаторів радянської педагогіки на Україні, автором глибоких праць з питань теорії та історії педагогіки, дидактики, методичних посібників і підручників.

Ключові слова: науково-педагогічна спадщина, педагог, радянська педагогіка, С. Х. Чавдаров.

Статья посвящена научно-педагогическому наследию ученого, педагога, дидакта, методиста начального и среднего образования, профессору Саве Христофоровичу Чавдарову, имя которого широко известно не только на Украине, но и за ее пределами. Отмечено, что С. Х. Чавдаров был одним из основателей советской педагогики на Украине, автором глубоких трудов по вопросам теории и истории педагогики, дидактики, методических пособий и учебников.

Ключевые слова: научно-педагогическое наследие, педагог, советская педагогика, С. Х. Чавдаров.

The article is devoted to scientific pedagogical heritage of scientist, pedagogue, the supervisor of primary and secondary education, the professor Sava Hrystoforovych Chavdarov, whose name is widely known not only in Ukraine and also abroad. It is marked that S. H. Chavdarov was one of the founder of Soviet pedagogic in Ukraine, the author of profound works on the theory and history of pedagogy, didactics, textbooks.

Key words: scientific pedagogical heritage, pedagogue, soviet pedagogy, S. H. Chavdarov.

Сергій Половка, Олександр Осадчий

Науково-педагогічна творчість професора Юрія Дмитровича Шуйського (до 70-ти річчя від дня народження)

У статті висвітлено основні віхи життя та наукової творчості професора ОНУ імені І. І. Мечникова Ю. Д. Шуйського. Акцентується увага читача на наукових напрацюваннях у галузі географії, педагогічній освіті та громадській діяльності на теренах УРСР (України).

Ключові слова: Ю. Д. Шуйський, науково-педагогічна творчість, географія.

В статье освещены основные вехи жизни и научной деятельности профессора Ю. Д. Шуйского. Акцентируется внимание читателя на научных разработках в области географии, педагогическом образовании и общественной работе в УССР (Украине).

Ключевые слова: Ю. Д. Шуйский, научно-педагогическое творчество, география.

The article highlights the key milestones in the life and work of Professor Yu. D. Shuisky. The attention of the reader is stressed on scientific developments in the field of geography, teacher education and social work in the USSR (Ukraine).

Key words: U. D. Shuisky, scientific pedagogical creativity, geography.

Наталія Дічек

Внесок Одеського лікарсько-педагогічного кабінету в реалізацію диференційованого підходу до організації дитинства в Україні у 20-ті рр. ХХ ст.

У статті висвітлено діяльність одного з нових для українського шкільництва 20-х років науково-педагогічного закладу – Одеського лікарсько-педагогічного кабінету – з утілення диференційованого підходу до організації дитинства в УСРР.

Ключові слова: лікарсько-педагогічний кабінет, диференційований підхід, дефективні діти, педологія.

В статье представлена деятельность одного из новых для украинской школы 20-х годов научно-педагогического учреждения – Одесского врачебно-педагогического кабинета – по осуществлению дифференцированного подхода к организации детства в УССР.

Ключевые слова: врачебно-педагогический кабинет, дифференцированный подход, дефективные дети, педология.

The article deals with the illuminating of Odessa's medical and pedagogical study room activity – one of the first such kind institutions of the 20th in Ukraine, which has been doing the differentiation in childhood organizing in Ukr.SSR.

Key words: medical and pedagogical study room activity, differentiation in childhood organizing, defective children, pedology.

Ольга Радул

Виховання малих дітей та догляд за ними у східних слов'ян VI–XIII століть

Статтю присвячено вихованню малих дітей на етапі баяння (від народження до двох років) та догляду за ними у східних слов'ян VI–XIII століть. Значну увагу приділено традиціям та обрядам, яких дотримувалися при лікуванні, годуванні, купанні дитини, а також під час виготовлення різноманітних предметів побуту. Віднайдено жіночі та чоловічі імена, поширені у досліджуваній період. Аналіз зроблено на основі археологічних пам'яток, етнографічного, історичного та фольклорного матеріалів.

Ключові слова: східні слов'яни, традиції, обряди, археологічні пам'ятки, фольклорний матеріал.

Статья посвящена воспитанию малых детей на этапе баяния (от рождения до двух лет) и ухода за ними у восточных славян VI–XIII веков. Значительное внимание уделено традициям и обрядам, каких придерживались при лечении, кормлении, купании ребенка, а также во время изготовления разнообразных предметов быта. Востановлены женские и мужские имена, распространенные в исследуемый период. Анализ сделан на основе археологических памятников, этнографического, исторического и фольклорного материалов.

Ключевые слова: восточные славяне, традиции, обряды, археологические памятники, фольклорный материал.

The article is devoted to kids' upbringing since birth to 2 years and care of them at eastern Slavs in the 6–13 centuries, which followed the treatment, feeding, bathing the child, as well as in the manufacture of various household items. Women's and men's names are discovered which are common in the study period. The analysis is based on archaeological, ethnographic, historical and folkloric materials.

Key words: eastern Slavs, traditions, customs, archaeological and folkloric materials.

Алла Мелешенко

Морально-етичне виховання єврейських дітей на Волині в кінці XIX – на початку XX ст.

На основі аналізу публіцистичних і літературних джерел та архівних матеріалів охарактеризовано особливості реалізації морально-етичного напрямку виховання єврейських дітей на Волині в кінці XIX – на початку XX століття.

Ключові слова: морально-естетичне виховання, початкові школи Волині, єврейські діти.

На основе анализа публицистических и литературных источников и архивных материалов охарактеризовано особенности реализации морально-этического направления воспитания еврейских детей на Волини в конце XIX – начале XX века.

Ключевые слова: морально-эстетическое воспитание, начальные школы Волини, еврейские дети.

The implementation of moral and ethical education of Jewish children is characterized based on analysis of journalistic and literary sources and archival materials directly in Volhynia at the end of 19th – on the beginning 20th century.

Key words: moral and aesthetic education, Volhynia primary schools, Jewish children.

Світлана Роечко

Розвиток загальної освіти Черкаського повіту Київської губернії (XIX – поч. XX століття)

У статті простежується історія відкриття навчальних закладів у Черкаському повіті Київської губернії в XIX – на початку XX століття. Особливу увагу зосереджено на діяльності приватних навчальних закладів та їх ролі в розширенні мережі навчальних закладів різних типів. Також визначено фактори, які сприяли відкриттю навчальних закладів.

Ключові слова: система освіти, мережа навчальних закладів, приватні навчальні заклади, приватна гімназія, приватне училище.

В статье прослеживается история открытия учебных заведений в Черкасском уезде Киевской губернии в XIX – начале XX столетия. Особое внимание сосредоточено на деятельности частных учебных заведений и их роли в расширении сети учебных заведений разных типов. Также определены факторы, способствовавшие открытию учебных заведений.

Ключевые слова: система образования, сеть учебных заведений, частные учебные заведения, частная гимназия, частное училище.

In the article the history of formation of educational institutions in Cherkasy county of Kyiv province in XIX–XX century has been traced. Special attention is focused on the activity of private educational institutions and its role in enlarging of educational institutions network of different types. Besides the factors which promoted the formation of educational institutions were determined.

Key words: system of education, network of educational institutions, private educational institutions, private upper secondary school, private college.

Ольга Місечко

Роль інститутів народної освіти у професіоналізації педагогічної освіти в Україні (початок 1920-х рр.)

Метою статті є прослідкувати хід педагогізації підготовки майбутніх шкільних працівників як форми професіоналізації педагогічної освіти у першій в історії України вищій професійно-педагогічній школі – інститутах народної освіти, створених на противагу науково-академічній університетській моделі професійної освіти й призначених утвердити у формі й змісті професійної підготовки педагогів нові ціннісні орієнтири. На матеріалі архівних документів та публікацій тих часів виокремлені конкретні напрями педагогізації.

Ключові слова: інститути народної освіти, педагогізація професійної підготовки, етапи й напрями педагогізації.

Целью статьи является проследить ход педагогизации подготовки будущих школьных работников как формы профессионализации педагогического образования в первой в истории Украины высшей профессионально-педагогической школе – институтах народного образования, созданных в противовес научно-академической университетской модели профессионального образования и призванных утвердить в форме и содержании профессиональной подготовки педагогов новые ценностные ориентиры. На материале архивных документов и публикаций тех лет выделены конкретные направления педагогизации.

Ключевые слова: институты народного образования, педагогизация профессиональной подготовки, этапы и направления педагогизации.

The aim of the article is to follow the process of pedagogization of training future teachers as a form of professionalizing their pedagogical education at the unprecedented in the history of Ukraine higher educational establishments – institutes of people's education. They were established on the contrast to the scientific-academic university model of professional education and were meant to support new valuable standpoints in the form and contents of the professional pedagogical training. Some exact directions of pedagogization have been singled out based on the analysis of the archive documents and publications of that period.

Key words: institutes of people's education, pedagogization of professional training of educational workers, stages and directions of pedagogization.

Олена Адаменко

Часопис «Просвещение Донбасса (Радянська школа)» як дзеркало проблем освіти 20-х років ХХ століття

Подано відомості про регіональний часопис «Освіта Донбасу (Радянська школа)», який видавався з 1922-го по 1930-й роки і був широко відомим не тільки в Донбасі, а й на території всього Радянського Союзу. Проаналізовано особливості висвітлення освітянських проблем цих часів на сторінках цього журналу.

Ключові слова: часопис, Освіта Донбасу, Радянська школа, проблеми освіти.

Представлены сведения о региональном журнале «Просвещение Донбасса (Радянська школа)», который издавался с 1922-го по 1930-й годы и был широко известным не только в Донбассе, а и на территории всего Советского Союза. Проанализированы особенности освещения проблем образования того времени на страницах этого журнала.

Ключевые слова: журнал, Образование Донбасса, Советская школа, проблемы образования

The information about regional magazine «Education of Donbass (Soviet School)» which was being published since 1922 till 1930 and it was well-known not only in Donbass, but also on the territory of the whole Soviet Union. The peculiarities of reflection of that time educational problems on this magazine pages were analyzed.

Key words: magazine, Education of Donbass, Soviet School, educational problems .

Ірина Регейло

Становлення та розвиток професійної підготовки наукових працівників та викладачів вузів України (перша половина 1920-х рр.)

У статті здійснено ретроспективний аналіз становлення і розвитку професійної підготовки наукових працівників та викладачів вузів України через аспірантуру науково-дослідних кафедр у першій половині 1920-х років та висвітлено основні тенденції цього процесу.

Ключові слова: наукові працівники, науково-дослідні кафедри, аспірантура.

В статье осуществлен ретроспективный анализ становления и развития профессиональной подготовки научных работников и преподавателей вузов Украины через аспирантуру научно-исследовательских кафедр в первой половине 1920-х годов и освещены основные тенденции этого процесса.

Ключевые слова: научные работники, научно-исследовательские кафедры, аспирантура.

The article presents a retrospective analysis of the formation and development of the training research workers and university professors of Ukraine through postgraduate of research departments in the first half of the 1920s and highlights the main trends of the process.

Key words: *research workers, research departments, postgraduate.*

Сергій Мельничук, Анатолій Рацул

Діяльність народного комісаріату освіти України з реалізації завдань естетичної підготовки та естетичного виховання майбутніх учителів

У статті розкривається діяльність народного комісаріату освіти України в період 1917 року та в 20-ті роки щодо визначення змісту, форм, методів, прийомів і засобів естетичного виховання та естетичної підготовки майбутніх вчителів до виховання естетичної культури учнів різних типів навчальних закладів. На основі аналізу архівних матеріалів, педагогічної преси, навчальних програм, інструктивно-методичних посібників народного комісаріату освіти України в зазначений період вивчено позитивний педагогічний досвід та умови його використання в сучасних умовах.

Ключові слова: *естетична культура, естетичне виховання, естетична підготовка; зміст, форми, методи естетичної підготовки.*

В статье раскрывается деятельность народного комиссариата образования Украины в период 1917 года и в 20-е годы относительно определения содержания форм, методов, приемов и средств эстетического воспитания и эстетической подготовки будущих учителей к воспитанию эстетической культуры учеников разных типов учебных заведений. На основе анализа архивных материалов, педагогической прессы, учебных программ, инструктивно-методических пособий народного комиссариата Украины в указанный период изучен позитивный педагогический опыт и условия его использования в современных условиях.

Ключевые слова: *Эстетическая культура, эстетическое воспитание, эстетическая подготовка, содержание, формы, методы эстетической подготовки*

The article reveals the activity of Peoples Commissariat of Education of Ukraine during the 1917 and in the 20-ies years to determine the content, forms, methods, techniques and means of aesthetic education and aesthetic training of future teachers as for the aesthetic culture education of pupils of different types of schools. Based on the analysis of archival materials, educational media, curriculum, instructional handbooks of Peoples Commissariat of Education of Ukraine during the investigated period positive educational experience and conditions its usage nowadays has learned.

Key words: *Aesthetic culture, aesthetic education, aesthetic training, content, form, methods of aesthetic education*

Лідія Пироженко

Становлення предметів загальної середньої освіти у 30-х роках ХХ ст.

У статті аналізуються наукові пошуки щодо реформування змісту загальної середньої освіти і створення його предметної структури в контексті перебудови вітчизняної школи 30-х рр. ХХ ст. – період, коли зміст освіти набув уніфікованості, а процес оволодіння знаннями, уміннями та навичками самодостатнього значення. Автором здійснено історико-педагогічне осмислення дидактичного досвіду минулого (проаналізовано провідні тенденції побудови змісту шкільної освіти та основні вимоги до побудови шкільних навчальних програм) в аспекті сучасних освітніх парадигм.

Ключові слова: *загальна середня освіта, вітчизняна школа 30-х років, шкільні навчальні програми.*

В статье анализируются научные поиски относительно реформирования содержания общего среднего образования и создания его предметной структуры в контексте перестройки отечественной школы 30-х гг. ХХ ст. – период, когда содержание образования приобрело унификации, а процесс овладения знаниями, умениями и навыками самодостаточного значения. Автором осуществлено историко-педагогическое осмысление дидактического опыта прошлого (проанализированы ведущие тенденции построения содержания школьного образования и основные требования к построению школьных учебных программ) в аспекте современных образовательных парадигм.

Ключевые слова: *общее среднее образование, отечественная школа 30-х годов, школьные учебные программы.*

The article examines the scientific quest for reform of general secondary education and the creation of its subject structure in the context of the restructuring of the national school 30's – a time when the content of education acquired uniformity and process of acquisition of knowledge and skills sustainable value. The author has made the historical and pedagogical understanding of didactic experience of the past in terms of modern educational paradigms.

Key words: *general secondary education, national school 30's, school educational programmes.*

Світлана Бричок

Специфіка системи комплексного навчання в початкових школах України у 20-ті рр. ХХ ст.

У статті здійснено аналіз специфіки системи комплексного навчання в початкових школах України у 20-ті рр. ХХ ст., схарактеризовано принципи впровадження системи комплексного навчання у початкову школу, розкрито три основні напрями концепції комплексності навчання, які представляли Г. Іваниця, О. Музиченко, І. Соколянський; проведено текстовий аналіз програм початкової школи досліджуваного періоду.

Ключові слова: початкова школа, реформування освіти, система комплексного навчання, комплекс.

В статье осуществлен анализ специфики системы комплексного обучения в начальных школах Украины в 20-е гг. ХХ ст., охарактеризованы принципы внедрения системы комплексного обучения в начальную школу, раскрыты три основных направления концепции комплексности обучения, которые представляли Г. Иваница, А. Музиченко, И. Соколянский; проведен текстовый анализ программ начальной школы исследуемого периода.

Ключевые слова: начальная школа, реформирование образования, система комплексного обучения, комплекс.

The article analyses the specific features of the complex education system in Ukrainian Primary schools in the 1920s of the twentieth century. It characterizes the principles of introducing the complex education system in primary schools; it reveals three fundamental concepts of complex education introduced by G. Ivanytsya, O. Muzychenko, I. Sokolyansky; it gives the text analysis of the Primary School Programmes of that period.

Key words: primary school, education reforms, complex education system, complex.

Тетяна Гавриленко

Тенденції розвитку початкової освіти в УСРР у 1920-х роках

У статті здійснена спроба визначити основні тенденції розвитку початкової освіти в УСРР у 1920-х роках в контексті суспільно-політичних, соціально-економічних та педагогічних трансформацій.

Ключові слова: система освіти, початкова освіта, школа першого концентру, тенденції.

В статье предпринята попытка определить основные тенденции развития начального образования в УССР в 1920-х годах в контексте общественно-политических, социально-экономических и педагогических трансформаций.

Ключевые слова: система образования, начальное образование, школа первого концентра, тенденции.

The article attempts to determine the main tendencies of development of primary education in the USSR in 1920s in the context of the socio-political, socio-economic and pedagogical transformation.

Key words: system of education, primary education, the school of the first focus, tendencies.

Андроник Степович

К вопросу о положении частной средней школы (Публікація Андрія Литвина)

Подано маловідому статтю визначного славіста, ученого, педагога, літературознавця, публіциста, редактора, перекладача Андроника Онукійовича Степовича, в якій йдеться про заснування та роботу його приватної чоловічої авторської гімназії, розглядаються історичні потреби роботи приватних училищ в контексті із загальнореформаційними процесами в шкільництві, розкриваються нові підходи до організації навчально-виховного процесу та новаторство у створенні умов для творчого розвитку учнів.

Ключові слова: освіта, середня школа, приватні навчальні заклади, А. Степович, новаторські навчальні заклади, історія педагогіки, чоловіча гімназія, Колегія Павла Галагана.

Подана малоизвестная статья выдающегося слависта, ученого, педагога, литературоведа, публициста, редактора, переводчика Андроника Ионикевича Степовича, в которой идет речь об основании и работе его частной мужской авторской гимназии, рассматриваются исторические потребности работы частных училищ в контексте с общереформаторскими процессами в школьничестве, раскрываются новые подходы к организации учебно-воспитательного процесса и новаторство в созданные условия для творческого развития учеников.

Ключевые слова: образование, средняя школа, частные учебные заведения, А. Степович, новаторские учебные заведения, история педагогики, мужская гимназия, Коллегия Павла Галагана.

The article dwells upon an educational activity of Men's private innovative high school founded by Andronyk Stepovych. Andronyk Stepovych is known as a prominent specialist of Slav languages and literature, a publicist, an editor and a translator. A great importance of private high schools and a history of their activity within the context of school's reformational process are described. Moreover, new approaches to the organization of educational process and innovations in forming the conditions for creative development of pupils are presented in the article.

Key words: education, secondary school, private schools, A. Stepovych, innovative schools, history of pedagogy, men's high school, college named after Pavlo Galagan.